

Latinae comoediae ad discipulorum usum paratae

Puer qui a ludo se abstinuit

PUER QUI A LUDO SE ABSTINUIT.

Personae.

Sextus
Quintus
Marcus
Pater.
Mater.
Fratres.
Medicus.
Ludi magister.
Alii discipuli.

SCAENA PRIMA. In villa Marci patris.

[Mater et pater ientaculum edunt.]

Pater. Ubi sunt Quintus, et Sextus, et Marcus ?

Mater. Omnes excitavi. Venient mox ; immo vero iam veniunt. *[Quintus et Sextus intrant.]*

Quintus . Salve, mater ! Salve, pater !

[Sextus calceos suos quaerit.]

Mater. Patrem salvere iube, Sexte.

Sextus. Salve! Calceos meos invenire non possum.

Mater. O pessime, negligens es. Veni huc. o puer abominande! Collum non lavisti, comas non pexisti. Abi iterum ad cubiculum tuum et collum lava, comasque pecte. *[Exit Sextus.]*

[Omnes ientaculum edunt. Quintus multum edit, et multum bibit.]

Quintus. Da mihi, sis, mater, aliquantulum porcinae.

Mater. Nonne satis iam edisti, mi Quinte ? Non oportet te nimis edere. Si nimis edes, ex ventre laborabis.

Quintus. Nondum satis edi; etiam nunc esurio.

Pater. Satis non edisti, sceleratissime ! Iam tria ova et multum panis edisti. Non licet tibi plus edere.

[Sextus iterum intrat.]

Sextus. Marcus e lecto surgere nonvult. In lecto iacet, neque ad ludum ire volt.

Pater. Sed oportet eum statim surgere. Cur nondum surrexit ?

Sextus. Quia aegrotat, mi pater. Ex ventre, ex capite laborat.

Quintus. Nimis edit Marcus; nunc ex ventre laborat. Ego nimis non edam.

Mater. Tu, tamen, festina, Sexte. lentaculum non edisti, et mox ad ludum ire te oportebit. Accipe aliquantulum porcinae. *[Sextus porcina edit.]*

Quintus. Cur Sexto porcina das, mater? mihi non dedisti.

Pater. Tace! omnium avidissimus es. Tu iam tria ova edisti et nunc porcina edere vis.

Mater. Festinate! iam oportet vos ad ludum ire. Valet! ego ad Marcum ibo.

Sextus.) Vale, mater! Vale, pater. Nos ad *Quintus.*) ludum imus.

SCAENA SECUNDA. In cubiculo Marci.

Mater. Cur nondum e lecto surrexisti, Marce?

Marcus. O mater, aegrot! Ex capite, ex ventre laboro.

Mater. Linguam mihi monstra. *[Marcus linguam suam extendit.]* Sed rubra est lingua. Satis bene vales, non aegrotas. Oportet te ad ludum ire.

Mater. Si ex ventre laboras, non oportet te edere. Sed quid vis ?

Marcus. Ova, sis, et aliquantulum porcinae.

Mater. Babae! Porcina tibi non dabo. Pulverem adferam.

[Exit mater.]

Marcus [Submissa voce]. O me miserum! pulverem non amo. Sed necesse est edere. Ad ludum hodie non ibo, quia pensum meum non feci. Ego in lecto iaceo; Sextus et Quintus in ludo sunt. Illi scribunt et recitant, iterum recitant, iterum scribunt. Ego in lecto iaceo et dormio.

[Mater redit quae pulverem adfert.]

Mater. Nunc, Marce, pulverem adfero. Medicum. arcessivi, qui mox veniet. Accipe

pultem.

[Marcus pultem capit, et edere coepit.]

Marcus. Hoc mihi non placet, mater. Nonne licet mihi ovum edere ?

Mater. Minime. Nihil nisi pultem tibi dabo. *[ianuam pulsat medicus.]* Intra!

Medicus. Salve, matrona ! Quis aegrotat ?

Mater. Salve tu quoque ! Hic mihi filius ex ventre laborat.

Medicus. Pueri semper ex ventre laborant. Nimis edunt, deinde ex ventre laborant. Manum mihi da, puerule ; pulsum sentiam. unus, duo, tres, quattuor, quinque, sex, septem, octo, novem, decem, undecim, duodecim, tredecim, quattuordecim, quindecim, sedecim, septemdecim, duodeviginti, undeviginti, viginti. Nunc linguam mihi monstra. *[Matri in aurem dicit]* Satis bene valet puer; non aegrotat. Sed ad ludum ire nonvult, itaque aegrum simulat. Amarissimum medicamentum ei dabo. *[Clara voce]* Vehementer aegrotat, sed bonum medicamentum ei dabo.

Marcus. Licetne mihi ova edere ?

Medicus. Minime vero. Nihil nisi pultem et medicamentum tibi dabo. *[Mater et medicus exeunt.]*

Marcus. Ego medicamentum non bibam. Per fenestram effugiam.

[Celeriter e lecto surgit, vestes induit, per fenestram exit.]

SCAENA TERTIA. In ludo.

[Discipuli in sellis sedent: intrat magister.] Discipuli. Salve, magister!

Magister. Salvete discipuli! Adsuntne omnes?

Quintus. Marcus, qui aegrotat, abest. Ex ventre laborat.

Magister. Ille semper aegrotat,—vel aegrum simulat. Is qui semper abest nihil potest discere. Tu, Quinte, multo eris sapientior quam frater tuus. Nunc animum attendite omnes, et libros aperite !

[Sextus per fenestram spectat.] Quem oportet recitare?

Decimus. Licetne mihi, magister?

Quintus (Interpellans). Tu heri recitavisti. Hodie me oportet recitare.

Magister. Puero qui interpellat recitare non licet.

Sextus. O magister...

Magister. Noli interpellare, Sexte ! Manlius recitare coepit.

[Sextus iterum per fenestram spectat.]

Manlius [E libro recitans] Olim homo quidam in horto suo sedebat...

Sextus. [Interpellans] In horto tuo...

Magister. Tace, Sexte! Non est "in horto tuo" Specta librum! Est "in horto suo."

Manlius. [Pergens] Qui vinum bibebat, cibumque edebat...

Sextus. [Interpellans] Nunc edit...

Magister. [Severa voce] Non nunc edit. Olim edebat. Tu animum non attendis, sed per fenestram spectas. Librum specta, et noli iterum interpellare. Si iterum interpellabis, te virgis caedam. Perge recitare, Manli!

Manlius. In mensa erant ova, panis...

Magister. Desiste ! Sextus animum non attendit.

Sextus. Sed, magister...

Magister. Tace, improbissime ! Vocem tuam audire non volo. Animum attende. Perge, Manli!

[Sextus chartam capit et scribit.] Manlius. In mensa erant ova, panis, uvae...

Magister. Satis ! Improbissimus ille Sextus scribit. Da mihi, Sexte, id quod scripsisti.

[Sextus chartam magistro dat.] Magister. [Recitans] " Magister mala sus est." O puerum abominandum, improbissimum, sceleratissimum...

Sextus. Sed hoc non scripsi, magister.

Magister. Omnium mendacissimus es! Meis ipse oculis te scribentem vidi.

Sextus. Ita, magister. Scribebam ; sed non " mala " scripsi, sed " mala." Et verbum " est " breviter scripsi pro " edit." Nihil mihi dicere licebat, et per fenestram porcum vidi mala tua edentem.

[Omnes ad fenestras ruunt.]

Magister. Sedete omnes!

[Omnes iterum sedent, et Sextus dicere pergit.]

Sextus. Temptavi tibi dicere, sed tu semper, " Noli interpellare," exclamabas.

Scripsi igitur, quia loqui mihi non licuit.

Magister. Num re vera in horto porcus poma mea edit?

Sextus. Immo vero omnia iam edit.

Magister. Cur non antea mihi dixisti, stulte ? o me miserum ! Plus docere hodie non possum. Licet vobis abire. Hodie discere non necesse est. Ego porcum comprehendere temptabo.

[Exit. Pueri exire coeperunt.]

Sextus. o beatum me! Hodie non discam, sed ludam. Marcus in lecto iacet; ego curro, ego salto!

Quintus. Me quoque beatum ! Marcus pulstem edet, ego crustula edam.

Sextus. o miserrimum Marcum ! Ille medicamentum bibit; nos porcum vidimus mala magistri edentem!

Quintus. Medicus linguam Marci spectat.

Manlius. Nos triumphum spectabimus.

Decimus. Quem triumphum dicis?

Manlius. Nonne audivisti? Post meridiem Britannos in triumpho ducet Iulius Caesar. Britannos vicit, et hodie erit triumphus.

Omnes. Euge ! Euge ! Ad triumphum ibimus.

[Exeunt omnes.]

SCAENA QUARTA. In Via Sacra.

[Spectatores pompam spectant.]

Sextus. Ut multi sunt milites ! Io triumphe!

Quintus. Specta gladios ! Specta pila !

[Tubicines "taratantara" dicunt.]

Decimus. Tubicines audio. io triumphe!

Spectatores. io triumphe! io triumphe!

Quintus. Optima est pompa. Ecce! videsne animalia ista?

Manlius. Elephanti sunt. Elefantos antea non vidi. o beatum me! io triumphe!

Sextus Et signa militum specta! Videsne tu, *Quinte* ? Non vides. Spectatores spectas; noli illos spectare ; pompam specta ! Cur spectatores spectas?

Quintus. Quia Marcum video.

Sextus. Marcum non vides. Ille in lecto iacet.

Quintus. Video eum. Ecce ! nonne tu vides ?

Sextus. Ubi est?

Quintus. Specta! In summo muro sedet.

Manlius. A ludo se abstinuit. Non aegrotabat. Magister eum virgis caedet.

Sextus. Eum video. [*Clamans*] Marce, veni huc!

Marcus. Minime vero. Ad me venite ! Optimus est locus. Bene videre possum.

[*Omnes ad Marcum eunt*].

Sextus. Quomodo huc venisti?

Quintus. Non aegrotavisti. Aegrum simulavisti, et te a ludo abstinuisti.

Marcus. Ita vero. Ad ludum ire nolui, quia pensum meum non feceram. Sed pessimus ille medicus malum medicamentum mihi dedit, quod bibere nolebam. Itaque per fenestram effugi.

Spectatores. io triumphe! io triumphe!

Quintus. Magister te virgis caedet.

Marcus. Nihil curo. Pompam spectate.

Spectatores. io triumphe! io triumphe!

Decimus. Videtisne Britannos? Abominandi sunt omnes ! Ecce! ova putida habeo. In Britannos *Manlius*. *Marcus*. iaciam. *Quintus*.] *Sextus*. [Da mihi! Da mihi! *Manlius*.) [Omnes in Britannos ova iaciunt.] *Manlius*. Bene ! Caput Britanni cuiusdam percusi!. *Marcus*. Macte virtute ! Ovo meo oculum dextrum Britannici ducis percusi!. Habet! Habet! *Spectatores*. io triumphe ! io triumphe ! *Sextus*. Cave, Marce ! Ludi magistrum video. *Marcus*. O me miserum ! Ego effugiam. [*De muro descendit, sed magister eum videt.*] *Magister*. Te video, Marce! Veni huc!

[*Marcum comprehendit magister.*]

Abominande puerule ! A ludo te abstinuisti. Nunc autem ad ludum redibimus, et virgis te caedam.

Marcus. O parce, magister, parce mihi!

Spectatores. io triumphe! io triumphe!

[Magister Marcum abducit.]

Marcus. O magister, videsne porcum istum ? Ut magnus est!

Magister. Porcum dicis ? Ubi est ?

[Grunnit porcus.]

Marcus. Ecce! Specta!

Magister. Video eum. Curre, Marce, celeriter. Porcum comprehendere tempta. Si porcum comprehendere poteris, tibi parcam.

[Marcus celeriter currit, et porcum comprehendit quem ad magistrum ducit.]

Marcus. Ecce! magister. Porcum comprehendi. Nunc oportet te mihi parcere, ut promisisti.

[Grunnit porcus.]

Magister. Tibi parcam, optime. Porcum mihi da !

[Magister porcum abducit; Marcus ad pompam redit.]

Spectatores. io triumphe! io triumphe!

FINIS.